

N:o 43.

Ank. till Riksd. kansli den 24 mars 1905, kl. 3,30 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion rörande revision af förordningen angående åtgärder till förekommande af öfverdrifven afverkning å ungskog inom Västerbottens och Norrbottens län.

Lagutskottet har till behandling fått emottaga en inom Andra Kam-maren af herr *Zimdahl* väckt motion, n:o 106, af följande lydelse:

»Kungl. Maj:ts förordning af den 24 juli 1903, angående åtgärder till förekommande af öfverdrifven afverkning å ungskog inom Västerbottens och Norrbottens län, har, att döma af den opinion, som gjort sig gällande inom en stor del af Västerbotten, väckt ett missnöje, som kan sägas gränsa till bitterhet. Detta missnöje har riktats dels emot lagens innehåll och dels mot det sätt, hvarpå lagen inom berörda trakt i allmänhet tillämpats.

Bonden, som af ålder varit van att okvaldt nyttja och råda öfver sin egendom, har ansett sig genom berörda förordning ha blifvit försatt under ett förmynderskap, som han dels icke kan tåla och som dels icke anses tjäna till någon afsevärd nytta i och för skogens framtida bestånd. Kändt är ock, att bönderna, mindre bemedlade som de i de flesta fall äro, måste, för att kunna nödtorftigt försörja sig och de sina, känna sig

hänvisade till att årligen till export försälja någon del af den på deras hemmansområden befintliga skogen, hvilken dock, på grund af den ifrågasvarande lagen, måste af vederbörande skogstjänstemän vara behörigen utstämplad. Kostnaderna härför måste betalas, innan skogen afverkas, och då därtill saknas nödiga medel, händer det ej sällan, att afverkning sker utan att utstämpling skett af vederbörande skogstjänsteman. Många anse sig nämligen så godt som tvingade att för anskaffande af nödiga medel dels till erforderliga utskylder och dels i och för försörjning af sina familjer mot sin vilja begå brott mot den gällande skogslagen, sådan den tillämpas.

Följden häraf blir helt naturligt, att på sådant sätt afverkadt virke tages i beslag vid sågar och andra upplagsplatser med därpå följande rättegångar och trakasserier. Någon ordentlig gallring af skogen anses ej heller i allmänhet kunna äga rum af det enkla skälet nämligen, att en stor del hemmansägare sakna medel till bekostande af en sådan, och säkert är, att denna kostnad skulle mången gång belöpa sig till minst hälften af det värde, skogen, stående på rot, anses hafva. För öfrigt ske stämplingarna under stor brådska och på ett så litet område som möjligt, och gallringen blir därefter. Till följd af de förluster, som på detta sätt drabba mången hemmansägare och skogsinnehafvare, uppstår ej sällan icke blott missnöje, för att ej säga hat och bitterhet, mot öfverhet, utan äfven modlöshet, hvilken gör, att många bland den själfägande bondeklassen anse icke annat återstå, än att sälja sina skogar till bolag eller andra exportörer, detta till allt annat än fromma för jordbruket och en kommande generations existens.

En stor del af befolkningen inom Väster- och Norrbottens län har ock numera insett den absoluta nödvändigheten att hushålla med och, såvidt möjligt är, spara på sina skogar, helst som de allt mer och mer börjat på ett mera effektivt sätt ägna sig åt jordbruket. Till hjälpkälla behöfva de i alla händelser få använda skogen utan den kontroll, som nu tillämpas.

Att nu gällande skogslag skulle helt och hållet upphävas utan att någonting sattes i stället, torde emellertid icke böra rekommenderas. Endast en ändring därpå är ock hvad som i allmänhet åstundas. I nu sistberörda afseende har från sakkunniga håll och praktiskt erfarna män blifvit framhållet såsom önskemål:

att all stämpling af jägmästare och dess betjäning af böndernas skogar helt och hållet upphör;

att § 2 mom. 1 i ofvanbemälda skogslag ändras därhän, att såsom undermåligt anses träd, som afverkad ej håller 6 decimaltum i genomskärning $1\frac{1}{2}$ meter från storändan, barken oberäknad, men att ägare af skog har rättighet att till husbehof afverka äfven mindre dimensioner såsom honom godt synes och såsom varande förenligt med skogens framtida bestånd;

att mom. 2 i samma paragraf må erhålla sådan lydelse, att virke af trädets öfre del ej må hänföras till undermåligt virke och såsom sådant tagas i beslag, där det tydligen visas eller ådagalägges, att detta virke är taget af träd som ej är undermåligt;

att mom. 3 i samma paragraf erhåller följande lydelse: sparre, som är bilad, så att ursprungliga tjockleken af trädet ej kan utrönas, skall, för att icke anses undermålig, hålla i omkrets vid 3 meters längd ifrån storändan 45 centimeter eller $\frac{4}{5}$ tum engelskt mått samt skarp kant vid ofvan angifna längd;

att den skog, som enligt denna lag anses för undermålig och vid laga skifte tillfaller olika hemmansägare, skall af dem inlösas mot det pris, som af godemän bestämmes;

att enligt denna lag fullmålig skog skall få fritt disponeras och till skeppning på in- och utrikes orter användas, då däremot den undermåliga skogen får användas endast till husbehof och till transport inom Norr- och Västerbotten;

att rättigheten att taga i beslag virke, som befunnits undermåligt och anses förbrutet, fortfarande må gälla såsom i §§ 5 och 6 i berörda lag är stadgadt.

Fördelarna af här åsyftade ändringar i den nu gällande skogslagen ha ansetts blifva, bland annat, att de många och för en stor del tryckande omkostnader, som nu drabba skogsägaren, försvinna, att de minsta dimensioner, som nu utstämplas och afverkas, få kvarstå, samt att ägaren af skog blir i tillfälle att så småningom afverka hvad som kan lämna någon behållning äfvensom själf omhändertaga och gallra sin skog utan förmynderskap och en alltför stor inskränkning af hans dispositionsrätt öfver sin egendom.

Dessutom har det från vissa håll påpekats såsom önskvärdt, att för åstadkommande af nödig kontroll i förevarande fall en nämnd tillsattes inom hvarje kommun, den där hade till uppgift att tillse och öfvervaka, att ungskog, synnerligast furu, under vissa dimensioner icke under några

förhållanden finge afverkas, med undantag af hvad som oundgängligen erfordras i och för hemmanets och gårdens underhåll och vård.

Af det nu sagda torde tydligt nog framgå, att en förändring af lagen i fråga är af behovet påkallad, och såsom ytterligare bevis därpå må till sist nämnas, att petitioner, undertecknade af långt mer än ett tusental hemmansägare inom de olika socknarna i norra Västerbotten, i dessa dagar inlämnas till Kungl. Maj:t, detta äfven i syfte att åvägabrinda en förändring af ifrågavarande skogslag.

Under sådant förhållande och med stöd af hvad nu blifvit anfördt får jag alltså vördsamt föreslå, att Riksdagen ville besluta en skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda och för Riksdagen framlägga förslag angående förändrad lydelse af Kungl. Maj:ts nådiga förordning rörande afverkning å ungskog inom Väster- och Norrbottens län af den 24 juli 1903.»

Vid behandlingen af denna motion har utskottet haft tillfälle att taga kännedom om innehållet af tvänne af hemmansägare i vissa delar af Västerbottens läns kustland till Konungen ställda petitioner, däri anhålles om revision af den för Norrbottens och Västerbottens läns kustland nu gällande s. k. dimensionslagen.

*Utskottets
yttrande.*

Genom förordningen angående åtgärder till förekommande af öfverdrifven afverkning å ungskog inom Norrbottens län den 29 september 1874, hvilken icke gällde lappmarken, infördes förbud för skeppning och försågning vid såginrättning af virke utaf barrträd, som icke på afstånd af 16 fot från storändan höll i genomskärning 7 decimaltum, barken oräknad. Öfverträdde detta förbud, togs virket i beslag och dömdes förbrutet. Då emellertid lagbud af sådant innehåll kunde blifva till hinder för en sund skogsvård, i det denna ofta kräfver afverkning af undertryckt undermålig skog för beredande af utrymme för duglig skogsåterväxt, medgaf lagen ägare till skog, för hvilkens ordentliga skötsel och vård fordrades afverkning af undermåligt virke, att, om han ville låta skeppa eller såga detta virke, anmäla sig hos vederbörande revirförvaltare,

hvilken efter verkställd undersökning ägde, därest sådan afverkning befinns öfverensstämma med grunderna för god skogshushållning, gifva tillstånd till afverkning för skeppning eller sågning. Genom förordningen den 23 juni 1882 förklarades, att föreskrifterna i Norrbottenslagen skulle äga tillämpning jämväl å de delar af Västerbottens län, som icke tillhörde lappmarken. I sammanhang härmed och för att ytterligare befordra en rationell skogsvård stadgades, att den utsyning af undermåligt virke, hvarom nyss nämnts, skulle verkställas utan kostnad för jordägaren, därest skogen vore indelad till ordnad hushållning enligt plan, som blifvit af skogsstyrelsen godkänd, samt utsyningen afsåge virke, som enligt planen vore bestämdt att afverkas. Detta stadgandes syfte att uppmuntra skogsindelning och därpå grundad, efter hvarje skogs naturförhållande afpassad hushållning synes dock hafva af allmänheten föga beaktats, ty endast ett fåtal indelningsplaner hafva ingifvits till skogs- eller numera domänstyrelsen för godkännande. Genom förordningen den 19 mars 1888 sammanfördes dessa för Norr- och Västerbotten gällande stadganden i en författning. Den år 1896 tillsatta s. k. skogskommittén yttrade sig bland annat om denna lag. Kommittén fann icke någon förändring böra föreslås beträffande dess grundtanke, förbudet mot utförsel och försäljning af undermåligt virke. Däremot syntes kommittén de förändringar, som under de senare åren ägt rum i ortens kommunikationsförhållanden, påkalla ett sådant tillägg till lagen, att utförsel af undermåligt virke icke allenast genom skeppning, utan jämväl å järnväg blefve förbjuden. Då det därjämte syntes vara fara, att det med lagen afsedda mål, ungskogens freddande, skulle förfelas, därest en betydande pappersmassetillverkning vunne insteg i dessa trakter, ansåg kommittén, att lagen borde fullständigast genom föreskrifter, som förhindrade, att undermåligt virke annat än efter utsyning för sådant ändamål toges i anspråk. I hufvudsaklig öfverensstämmelse med skogskommitténs framställning framlade Kungl. Maj:t för 1903 års riksdag förslag till ny förordning i ämnet. Likväl är att märka, att i detta förslag i öfverensstämmelse med af Västerbottens läns landsting framställt yrkande intagits den bestämmelse, att forslande å järnväg inom de båda länen af undermåligt virke må vara tillåtet. Kungl. Maj:ts förslag vann i allt väsentligt Riksdagens bifall. Efter enskild motion gjordes likväl i slutet af 1 § en förändring af viss betydelse. Kungl. Maj:t hade här föreslagit, att hemmansägare eller åbo ej skulle vara förment att utan tillstånd till oundgängligt husbehof af hemmanets skog låta *vid gården eller inom samma by* såga och använda undermåligt virke, därvid för kon-

trollens skull orden övid gården eller inom samma by infogats. Det framhölls emellertid inom Riksdagen, hurusom detta stadgande vore för snåft affattadt, då därigenom vore utesluten möjligheten att få sådant virke försågadt i de fall, att såg ej funnes vid gården eller inom samma by. Därför ändrades paragrafen i denna del så, att under i öfrigt föreslagna villkor undermåligt virke får försågas å sådana såginrättningar, hvilka ej äro afsedda till försågning af virke för export (husbehofssågar).

Samtliga dessa lagar hafva haft till ändamål ungskogens fredande i de afsedda trakterna, och man har sökt vinna detta genom den s. k. dimensionsprincipen. Man utgår därvid ifrån den i viss mån giltiga satsen, att visst mått, taget å trädet vid viss höjd från marken, angifver viss ålder och däraf betingad växtkraft. För att bevara den växtkraftiga skogen har man sålunda infört förbud mot afverkning af träd, som icke hålla det fastslagna måttet, men samtidigt har man för beredande af tillgång till erforderligt husbehofsvirke och möjlighet för rationell skogsvård medgifvit skogsägare att afverka skog äfven under detta mått, likväl för sistnämnda fall med iakttagande af de föreskrifter, lagen från kontrollsynpunkt funnit nödiga.

Mot dessa grundprinciper i lagen riktar sig motionären. Han önskar nämligen till en början, att all, åtminstone från statens sida utgående, kontroll skall med afseende på böndernas hemman borttagas, och såsom skäl härför anför han dels den för den enskilde skogsägaren med sådan kontroll förenade kostnad, dels det obehöriga förmynderskap, som därigenom öfvas mot den enskilde, och dels slutligen det ringa gagn, skogsägaren har af dessa kontrollförrättningar, som ofta icke med tillräcklig omsorg utföras. Vidare föreslår motionären ett nedsättande af det mått, hvilket för närvarande angifver hvad som med undermålig skog skall förstås, äfvensom införande af annat sätt att taga detta mått.

Utskottet är icke af samma åsikt som motionären angående behofvet eller nyttan af sålunda förändrade bestämmelser i dimensionslagen. Det har allmänt erkänts, att ifrågavarande lag till väsentlig del utgjort ett hinder mot skogssköfvingen i de trakter, där den är gällande, och genom skogens bevarande i sin mån bidragit till att bevara befolkningens välförstånd. 1896 års skogskommitté erinrade ock om, hurusom lagen tillkommit efter upprepade framställningar från de båda länens landsting, och framhöll, hurusom densamma fortfarande af befolkningens flertal omfattades med förtroende. Samtidigt med att 1903 års lagstiftning införde sådana skärpningar, som af förändrade kommunikations- och industriförhål-

landen erfordrades, gjorde den beträffande försågningen af undermåligt virke en eftergift i från befolkningens sida önskad riktning.

Utskottet kan icke heller tillstyrka, att den kontroll, som enligt gällande lag utöfvas genom statens jägmästare och jägeribetjante, skulle helt borttagas för att eventuellt ersättas af sådan genom nämnd eller dylikt. Afverkning af undermålig ungskog till oundgängligt husbehof är utan vidare tillåten, och då härutöfver afverkning medgifves med hänsyn till skogens rationella vård, torde det icke vara lämpligt att åt den enskilde skogsägaren eller en inom orten vald, kanske icke alltid fullt opartisk nämnd öfverlåta afgörandet af hvad härutinnan erfordras. Där afverkning af ungskogsbestånd äger rum utan de garantier, som en af skogstjänsteman verkställd undersökning medför, innebär detta fara för skogens förödande. De kostnader, det nuvarande systemet medför för den enskilde skogsägaren, då denne önskar biträde för erhållande af undersökning och utsyning å undermålig skog, torde icke heller, särskildt då förrättningen inom rätt tid begäres, vara särdeles betungande: till skogstjänsteman, när han verkställt förrättningen i samband med årsutsyningen å statens skogar, dagtraktamente enligt gällande resereglemente under den tid förrättningen varar, men eljest reseersättning och dagtraktamente enligt samma reglemente, samt för utsyning och stämpling godtgörelse till förrättningsmannen för den tid förrättningen å stället upptager med fem kronor för dag äfvensom nödig kost och husrum eller ersättning därför. Däremot verkställles dylik utsyning eller stämpling å skog, indelad till ordnad hushållning enligt af domänstyrelsen godkänd plan, utan kostnad för jordägaren, där tjänsteåtgärden afser virke, som enligt planen är bestämdt att afverkas.

Genom ett nedsättande af det för närvarande fastslagna måttet för fullmålig skog och genom ett annat beräkningssätt af detsamma än lagen uppställer vill, såsom förut nämnts, motionären äfven utvidga den fria dispositionsrätten till skogen. Utskottet finner icke detta förslag vara att tillstyrka. Af fackmän vitsordas, att barrträd vid det mått, motionären föreslår, i regel icke uppnått fröbarhetsåldern, och obestriddigt är, att genom afverkning af ungskog, som ej ännu nått denna ålder, den naturliga skogsföryngringen, som i våra vidsträckta skogsbygder företrädesvis måste påräknas, i följd af bristande fröproduktion äfventyras. Då motionären vidare föreslår att beräkna det uppställda måttet vid en höjd å trädet af 1,5 meter från storändan, barken oberäknad, vill utskottet häremot framhålla, att ett dylikt beräkningssätt, enligt vunen erfarenhet, icke leder

till likformigt resultat vid alla träd, beroende på dessas olika växtsätt och andra tillfälliga förhållanden, något som däremot mera är fallet med det nuvarande vid 4,75 meter från storändan tagna måttet. Detta har ock påpekats af Västerbottens läns landsting i samband med dess öfver skogskommittén afgifna yttrande.

Med stöd af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att ifrågavarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 24 mars 1905.

På lagutskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.